

श्रीमद्

रागकल्पद्रुमांकुरः

पं० अपातुलस्युपाख्यकाशीनाथप्रणीतः

स च

मुद्रय्यां

विष्णुशर्मणा

निर्णयसागरसंवालेषु वा. रा. पाणेश्वरदत्ता मुद्राक्षरिणकवित्वा
प्राकाशयति नीतः कोलकातासंस्कृत्यां नं. २३

वर्षे १८३३ मने १५१३

सर्वेऽधिकाराः स्वामतीह्वराः ।

Printed by E. H. Ghoshkar, at the N. S. Press, 33, Colaba Lane,
Bombay; and published by Vikram Narayan Shastikar,
Santaram Narayan Vakil's Bauglra, Malabar
Hill, Bombay.

श्रीगणेशाय नमः

अथ श्रीमद्रागकल्पद्रुमांकुरः ।

हेरंबं निरिजं त्रिषं रघुपरं नत्वा गुरुन्मासति
 संश्लिष्योत्तरदेशसंप्रचलितं संगीतमार्गं श्रुतम् ॥
 वाक्ये भैरवरागतो ललितरामांतानहोरात्रगान्
 वाखादिस्वरलक्षितान्तु कतिचिद्रागान् कमेव स्फुटम् ॥ १ ॥
 स्वस्तिश्रीपेशनाभार्हणपरपरद्वीक्षेय्यासी द्विजाभ्यो
 राजारामः समासीष्टुलसिफुलभवस्तस्युतो रामचंद्रः ॥
 सत्पुत्रः काशिनाथो विभुषद्विरचितं लक्ष्यसंगीतशास्त्रं
 भूयो भूयो विलोक्य प्रकटमिह परं रामतत्वं व्यनक्ति ॥ २ ॥
 रागादिभैरवाख्यो मृदुपुण्यभमपल्लीप्रगांधारनिः स्वा-
 द्वाद्यस्मिन्धैवतोसात्पुन इह तु संवादिरूपोऽभिगीतः ॥
 आरोहेऽन्यर्णभलं क्वचिदपि मृदुनि प्राहुरेकेऽवरोहे
 प्रताःकाले स नित्यं जगति सुमतिभिर्गीयते मंत्रुतानैः ॥ ३ ॥
 इति भैरवः ॥

संभेदः किञ्च भैरवस्य कथितो वंगालसंज्ञो बुधै-
 रारोहेऽन्यवरोहणे च निषतं वन्द्यो निषादस्वरः ॥
 अन्यैरवतुल्यमेव सकलं यमोऽवरोहे तु गो
 गार्थति प्रचुरं प्रभातसमये वद्विः स्वैरर्गायकाः ॥ ४ ॥

इति वंगालभैरवः ॥

संस्थानकेऽस्मिन्वदि भैरवस्य
 तीर्थो भवेद्धैवत एव नित्यम् ॥
 पूर्णस्तदानीमिह पद्मवादी
 ह्यनंदपूर्वोऽयमवादि भैरवः ॥ ५ ॥

इति आशंभैरवः ॥

संस्थान एवावनि भैरवस्य
मिश्रस्वरूपः शिवभैरवोऽसी ॥
भेदस्त्वियान् भैरवतोऽस्य दृष्टो-
परोहणे यज्ञिगयोर्भूतत्वम् ॥ ५ ॥

इति शिवभैरवः ॥

संस्थाने किल भैरवस्य कथितो रागः प्रभाताभिधः
संपूर्णस्वरमंडितश्च लसितांगेन प्रतुल्यः सदा ॥
वादी मध्यम ईरितो मधुरसंवादी च षड्स्वरो
गायंति भुवनेनमत्र सुधियः प्रत्यूषकाले मुदा ॥ ७ ॥

इति प्रभातरागः ॥

सीराशोऽर्थं भैरवस्यैव मेले
मांसः पूर्णो धैवतद्वंद्वयोनी ॥
आरोहे स्वाशोषधोऽन्योऽवरोहे
मातर्गंधो दुर्बलोऽस्मिन्निपादः ॥ ८ ॥

इति सीरादः ॥

रागो रामकली तु चच रिमधाः स्युः कोमला धैवतो
वादी रिलादमास्य ईरित इहारोहे मनी वर्जितौ ॥
संपूर्ण स्वरोहणे निगदितं कैश्चिन्निपादद्वयं
प्रत्यूषे मधुरस्वरं सुमत्तयो गायंति ये गायकाः ॥ ९ ॥

इति रामकली ॥

गुणकली त्वियं मंत्रमध्यगा
गनिनिवर्जिता भैरवाग्निनी ॥
रूपभधैवती मंत्रिशादिनी
सदसि गीयते प्रातरौदुवा ॥ १० ॥

इति गुणकली ॥

पूर्वांगे किल भैरवः स्फुटतरं नजोत्तरांगे पुनः

(५)

स्वर्ह भाति हरमिया भवति तद्रूपं विचित्रं ततः ॥
वादित्वं स्विह पद् एव निहितं सेवादिता पंचमे
हेरुष्येण हि गीयते सुमतिभी रामिण्यहोरी श्रेणे ॥ ११ ॥

इति गहीरी ॥

आरोहे न निरिह गस्तु वर्ण्य एव
काचित्को भवति च पंचमोऽपरोहे ॥
पद्मोऽसो विलसति मध्यमश्च मेत्री
सा योगिन्पुपसि चकास्ति भैरवांगे ॥ १२ ॥

इति योगिशा ॥

विभास इह वर्ण्यमध्यमनिपादकसर्वाहुषो
रिफोमलधकोमलो भवति तीश्रवांधारकः ॥
अमात्या कृपभस्वरो भवति धैवतांशोऽपस्वरो
मनो हरति शृण्वतामुपसि पंचमन्वासतः ॥ १३ ॥

इति विभासः ॥

रागो वेलावली स्वाद्यदि रिगधनयलीवकाः कोमलो मः
पद्मांसः कैत्रिदुक्तः प्रकृतिगुरुचिरो धैवतांशो गर्मजी ॥
आरोहेऽस्वी मनी साः क्वचिदपि च निपादश्च ककत्वमुक्तं
प्रातःकाले सुवीणारवमधुरगलैः सुस्वरं गीयतेऽसौ ॥ १४ ॥

इति वेलावली ॥

नेले वेलावलीये प्रभवति रुचिरा शुक्लवेलावली व-
त्पारोहे दुर्बलो रिः क्वचिदपि च मृदुः स्वास्त्रिपादोऽपरोहे ॥
वादित्वं मध्यमे स्वात्तवनु भवति सेवादिता पद् एव
प्राहे नानं प्रदिष्टं सुविपुणमतिभिर्मध्यमे न्वास इष्टः ॥ १५ ॥

इति शुक्लवेलावली ॥

मता यमनपूर्विका पुनरिष्ये हि वेलावली
प्रदिष्ट इह तीश्रमध्यम इति स्वरूपे विदा ॥

(६)

सपावभिहितौ सुपरिह तु वादिसंवादिनी
मनोऽमधुरस्वररूपसि नीयते सांप्रतम् ॥ १६ ॥

इति वनवेलावली ॥

वेलावली स्वास्रटपूर्विकाऽपि
श्रुतिप्रिया मध्यमचायलंकृता ॥
आरोहणे यत्र नटो विभाति
प्रगीयते प्रातरियं सुधीभिः ॥ १७ ॥

इति वरवेलावली ॥

वेलावलीमेलभवो हि देव-
निरिचिलोमे धनुर्वेलोऽयम् ॥
संपूर्णरागः किल बहुवादी
कल्याणनिश्रोऽभिमतः प्रभाते ॥ १८ ॥

इति देवगिरिः ॥

वेलावलीरागभवस्यस्त्रीया
संवादिगांधारकयादिपयतः ॥
मृदुनिवादीऽपि मनोऽय विचि-
दारीहणे मध्यमयजिसोऽयम् ॥ १९ ॥

इत्यस्त्रीया ॥

विभाति सरपर्दकः सकलमान्यतीव्रस्वरै-
चिंतावलविशेष एव स इह मदिष्टो बुधेः ॥
सपावथ धर्मा च कैश्चिदिह वादिसंवादिनी
स्मृताहुपति नीयते सुमधुरस्वरं गावकैः ॥ २० ॥

इति सरपदी ॥

देशीकारस्वीडुषः शुद्धमेलः
प्रोक्तो नित्यं यजितोऽसौ मणिभ्याम् ॥
गः संवादी धैर्यतस्त्वत्र वादी
पन्थासोऽयं नीयते प्रातरेव ॥ २१ ॥

(७)

इति देशीभारः ॥

बेलावल्ग्या मेल एव प्रसिद्धो
 लच्छासागो पैयलांसो गर्भत्री ॥
 सँमाजाभिदैव यस्य प्रचारो
 नित्यं प्राङ्गे गौयलेऽसौ सुधीभिः ॥ २२ ॥

इति लच्छासानः ॥

बेलावल्ग्याः प्रभेदः कञ्जुश्च इति मतो मान्यतीप्रस्वराभ्यः
 संवादी चर्षभोऽस्मिन् विलसति नितरां पंचमो वादिपीडे ॥
 संमिश्रो जेज्वंस्याभनदिति सुधियो यद्ददेति श्रुवं तद्
 गायंति प्रातरेव प्रतिदिवसममुं गानशास्त्रवनीणाः ॥ २३ ॥

इति कञ्जुभः ॥

माडो रागो भवति मरुमेवाहदेशप्रसिद्धः
 संपूर्णोऽयं परमरुचिरो मान्यतीप्रस्वरोत्थः ॥
 प्रायो पञ्चम इह सपी वादिसंवादिनी सः
 प्रारोहे दुर्बलधरिषभो गीयते सर्वकाले ॥ २४ ॥

इति माडरागः ॥

गामांस्वस्थां रिगनधनयः कोमलाः सोऽत्र वादी
 मः संवादी कचिदपि धनी वादिसंवादिनी सः ॥
 प्रातःकालेऽतिरुचिरतरा स्वरिणी सर्वरम्या
 संपूर्णा संजनयति मुदं भैरवी रागिणीऽयम् ॥ २५ ॥

इति भैरवी ॥

यस्यां तीव्रो भवति रिषभः कोमला एव सर्वे
 वादी यस्यां विलसति सदा मध्यमः सोऽस्त्यमात्यः ॥
 एके प्राहुर्मृदुलमृषभं चावरोहे कदाचित्
 प्रातर्गैवा परममधुरा भैरवी सिंधुपूर्वा ॥ २६ ॥

इति सिंधुभैरवी ॥

शुभालः स्वाज्ञैरवीमेलजन्यो

(८)

नित्यं वस्मिन्वर्षते मक्ष निश्च ॥

गः संवादी पैवतोऽस्त्यत्र वादी

मातः काळे गीयते मंजुवैः ॥ २७ ॥

इति नृपालः ॥

सामंतोऽखिलकोमलस्वरयुतस्यारोहणे वञ्चितो
मांधारेण निषादकेन च तथा त्यक्तोऽयरोहे निना ॥

वादी मध्यम एव पद्म इह संवादी भवेत्तश्चित्तं
मातर्नित्यमती सुशिक्षितजनैर्मंजुस्वरं गीयते ॥ २८ ॥

इति धर्मतः ॥

तोडीन्वं यदि कोमला पगरवल्लीवी मनी पैवतो
वादिस्थानगतः सदा विजयते मांधारसंवादिना ॥

आरोहे कृपमस्त्य नुर्षलाया पद्ममहन्पासतो
गंभीरमक्रुतित्विंदंवितालयं संगीयते संगये ॥ २९ ॥

इति तोडी ॥

तोडिकैव किल सुर्वरी मता

पंचमेन रहिता यदा भवेत् ॥

संयद्दृपभपैवतांशतो

गीयते सुमतिभिस्तु संगये ॥ ३० ॥

इति सुर्वरी ॥

तोडीनेले कोमलो मध्यमोऽयं

किंकिःकैक्षित्रीयते संगविष्टः ॥

लाचारी तां तोडिकां पैवतांशां

प्राहुः सर्वे नीलशास्त्रपरीणाः ॥ ३१ ॥

इति लाचारी ॥

रागिण्यासावरीयं नृपुत्रमधनिभिलीत्रकेनर्षभेण
संनुकारोहणे वा किल गनिरहिता चावरोहे तु पूर्णा ॥

(९)

वादी स्वाह्वैवतोऽस्यां श्रुतिरुचिरतरो गिश्च संवाद्यमीदो
त्रिष्वक्तानप्रसारिर्मुदुमधुरगटीर्वायते संगये सा ॥ २२ ॥
इत्यासावरी ॥

प्रख्याता जैनपूरी मृदुगमधनिका रोहणे तेन हीना
संपूर्णा चावरोहे नियतमभिहितश्चात्र वादी निषादः ॥
गांधारः स्यादमात्यः प्रकटयति सदाऽऽसावरीतुल्यरूपं
नानं पास्या द्वितीयमहरत्समुच्चितं प्राह एवोपदिष्टम् ॥ २३ ॥
इति जौवपरी ॥

स्वरेसावर्ष्याः किल जगति देशी सुविदिता
धगत्वक्ताऽऽरोहे विलसति वरोहे तु सकला ॥
प्रतिज्ञः संवादी भवति समयोरत्र मधुरः
प्रभां सारंगस्य प्रकटयति पूर्वोऽग इह सा ॥ २४ ॥
इति देशी ॥

आसावर्ष्याः स्वरेभ्यः प्रभवति रुचिरी देवगांधाररागः
प्रारोहे कर्म्यतोऽत्र भुवमिह रिधयोः पूर्णता चावरोहे ॥
पूर्वाणि सा धनाक्षीः प्रविलसति सदाऽऽसावरी चोत्तराणि
संवादी पंचमोऽशः स इह सुमधुरं गीयते संगये हि ॥ २५ ॥
इति देवगांधारः ॥

आसावर्ष्याः स्वरेभ्यो भुवनजनि खटो मिश्ररागोऽयमुक्तो
धांशो गांधारमंजी प्रकृतिचपलको मप्रहः पंचमः ॥
पूर्वाणि धैरवोऽस्य प्रविलसति सदाऽऽसावरी चोत्तराणि
गायंत्वैनं हि सर्वे सुकुशलमतयः संगये श्लाघ्यकंठाः ॥ २६ ॥
इति खटरागः ॥

हरप्रियामेलसमुद्भवोऽयं
देशास्वररागो धगदुर्वलः स्यात् ॥
वाद्यत्र यद्गुः सहचारिमध्यमः
सारंगमंश्या कुतुपेऽभिगीयते ॥ २७ ॥
इति देशास्वः ॥

सुहारागः किल गमनिभिः कोमलैर्भाति युक्तः
प्रारोहे धैवतपिरहितश्चावरोहे तर्ध्व ॥
वादी मध्यः प्रविलसति संवाहकः षट् एव
पंचतानैः कुतुपसमये गीयते गानधुर्यैः ॥ ३८ ॥

इति सुहारागः ॥

सुमार्दं स्वान्मृदुगमनिकारोहणे धैवतेन
हीनेत्युक्त्वा पुनरभिहिता चावरोहे षडुक्ता ॥
संवादी तु प्रथित इह सः पंचमोऽस्त्यत्र वादी
विष्वक्त्तानैः कुतुपसमये गीयते गीतविद्धिः ॥ ३९ ॥

इति सुमार्दरागः ॥

सारंगो भगवद्विजितो मृदुमनिस्तीव्रधर्मः पंचमः
संवादी किल वाद्यगीह नृपभोऽसौ मध्यमादिर्मतः ॥
आरोहे चदि धो भवेदिह तदा शुद्धोऽवरोहे तु धे
मृदापन्यपि तीव्रनिर्भवति वै गेयस्तु मध्येऽहनि ॥ ४० ॥

इति सारंगः ॥

रागोऽयं षट्संको मृदुमनिर्गोधारहीनः सदा
वादी त्यत्र हि पंचमो भवति संवादी च षट्सस्वरः ॥
सारंगस्य हि भेद एव इति यं सर्वे वदन्ति ह्ययं
मध्याह्ने मधुरं च नीतिनिपुणैः पङ्क्तिः स्वरैर्गीयते ॥ ४१ ॥

इति षट्संकोः ॥

सारंगो गीतपूर्वो हिम इति विदितोऽन्वैस्तु तीव्रैरुपैतः
प्रायः सर्वोऽपि षको निरतिपिरल एवात्र संटस्यतेऽसौ ॥
गांधारो धैवतश्च प्रविलसत उभौ वादिसंवादिभूयौ
केऽप्याहुर्वैपरीत्यं समयविद् उताधार्त्वरं गीयतेऽन्हुः ॥ ४२ ॥

इति गीटसारंगः ॥

श्लोकेषु षट्संजरी गमनिभिर्बुक्त्वा सदा कोमलै-

शारोहे भगवुर्बला निगदिता पूर्णाऽश्वरोहे पुनः ॥
वादी स्वादिह पद्म एव किल संवादी मतः पंचमो
मध्याह्वात्परमेव सुस्वरमयी संगीयते गायत्रीः ॥ ४२ ॥
इति पटमंजरी ॥

स्वरास्तु मृद्वोऽस्तिला कृपमभी च नारोहमे-
शरोहसमये भवेत्पुरत्र यत्र सर्वेऽपि च ॥
समुल्लसति पंचमोऽत्र इह पद्मसंवादिना-
पराहसमयेषु निमग्नयुता धनाश्रीरियम् ॥ ४४ ॥
इति पनाश्रीः ॥

श्रीका भीमपलाशिका गमनिभिर्या कोमलैर्मण्डिता
शारोहे रिध्वजिता मकथिता पूर्णाऽश्वरोहे पुनः ॥
वादी मध्वम ईरितो भवति संवादी तु पद्मस्वरो
यामे चेह तृतीयकेऽहनि युधैर्गीता मनोज्ञस्वरैः ॥ ४५ ॥
इति भीमपलाशिका ॥

हरप्रियामेळभवापवादिनी
रिधौ परित्यज्य समासहंती ॥
पूर्णाश्वरोहा किल हंसकंकणी
द्विगा तृतीयप्रहरेऽह्नि गीयते ॥ ४६ ॥
इति हंसकंकणी ॥

यस्यां तीव्री मनी साः सलु रूपभधगाः कोमला भांति यत्र
मकथातः पंचमोऽस्रः स्फुरति सहचरोऽप्यत्र पद्मोऽभिगीतः ॥
शारोहे वर्जितौ तौ भवत इह रिधौ स्युश्च सर्वेऽश्वरोहे
मायः कालेऽपराहे सुचतुरमतिभिर्गीयते मूलतानी ॥ ४७ ॥
इति मूलतानी ॥

मतः पीठरागः सफलमृदुतीव्रस्वरयुतो
संतुर्गाधारोऽत्रः सहचरति तीव्रस्तु निरिह ॥

प्रसिद्धः सर्वज्ञः प्रचुरतरसंचाररुचिरः
 सदा मेघः सर्वाभक्तकरुणपुष्टैः परिचितः ॥ ४८ ॥
 इति वीङ्गः ॥

ह्री गौ ह्री धी ह्री च वी कोमलो म-
 स्तीत्रो यस्मिन्धर्पभो भाति पूर्णः ॥
 वादी रिः संवादिना पंचमेव
 वषारान्गो गीवते सर्वकालम् ॥ ४९ ॥
 इति वषारागः ॥

रागोऽस्मिन्मारुसंज्ञे किञ्च गमपनयस्तीव्रकाः स्फुर्मुहुरि-
 वादी चाधर्पभोऽयं भ्रुवस्तनुभवतो लक्ष्ययोगानुरोधाम् ॥
 संवादी धैवतश्च स्फुटमिह गमनं साध्यतेऽतिश्रमेण
 संगीताभ्यासशीलैर्निवृतमविरतं गीवते सायमेव ॥ ५० ॥
 इति मारुः ॥

मालीगौरः परमरुचिरो मारुसंस्थानजन्यः
 संपूर्णोऽसाविह किञ्च रिषी वादिसंवादिनी स्तः ॥
 शीसेमिश्रो विळसति सदा पूरिवामिश्रितश्च
 सायंगीतो मधुरनिर्दिर्मद्रमध्यप्रचारः ॥ ५१ ॥
 इति मालीगौरः ॥

वराटीति रागः स्मृतो मारुमेले
 गवादी पंचवादिपुक्तो विभाति ॥
 सदा पंचमेनाभियुक्तः सुपूर्णः
 स सायं सुधैर्गीवते मंजुगीरो ॥ ५२ ॥
 इति वराटी ॥

जैत्रो रागो मारुसंस्थानजन्यः
 मोक्तो नित्यं वज्रिलोऽयं मनिभ्याम् ॥

(१३)

वादी चालिन्यन्वचमः संप्रदिष्टः

वद्भोऽन्वात्सो गीयते सायमेव ॥ ५३ ॥

इति वैवः ॥

प्रख्याता मातृवक्षीः सगमपनियुता धर्मभाभ्यां पिहीना

मारोहे चावरोहेऽप्यमृतुगमनिष्ठा भ्राजते सीदुर्वैव ॥

प्रोक्तोऽस्यां पंचमोऽंशः प्रविष्टमति च संवाविरुपरतु षड्भुः

वद्भोऽन्वाद्वा सदैवं गुरुपिरमतिभिर्गीयते सायमेव ॥ ५४ ॥

इति मातृवक्षीः ॥

पूर्वीरागः सकलविदितः कोमलाभ्यां रिधाभ्यां

मध्यस्तीक्ष्णो सुदुरपि सदैवात्र तीक्ष्णो गनी सः ॥

गो वाचन प्रविष्टमति सत्साहचर्ये निषादः

संपूर्णोऽस्ती सरसधितुषीः सायमेव प्रगीतः ॥ ५५ ॥

इति पूर्वी ॥

पूर्वीस्त्रीरेव युता त्रिवेणी

सदा विहीना सख्यु मध्यमेन ॥

वादी सतोऽस्यामृषभोऽस्यमात्सो-

भिगीयते पंचम एव सायम् ॥ ५६ ॥

इति त्रिवेणी ॥

पूर्वीमिठे संस्थिता सा तु टंकी

संपूर्णोऽस्ती पंचमांशा प्रसिद्धा ॥

संवाचर्यां प्रोच्यते चर्षभोऽस्य

सायंकाले गीयते गीत्यभिज्ञैः ॥ ५७ ॥

इति टंकी ॥

पूर्वीपूर्वामिश्रिता सावगीरी

गांधारांशा पूर्णरोहावरोहा ॥

इपच्छुद्धो मध्यमो धिक्ती ह्री

प्रोच्यते यस्यां गीयते सायमेव ॥ ५८ ॥

इति सावगीरी ॥

पूर्वमिले भाति वर्णा मनिभ्यां
 पद्मांशा वा गांधिका कैश्चिदुच्यते ॥
 संवाद्यस्यां पंचमः संप्रदिष्टः
 सेयं रेवा सायमेवाभिगीता ॥ ५९ ॥
 इति रेवा ॥

पूर्वासंस्थानजन्वाऽलिलविभुधमता माळवी रागिणीयं
 प्रारोहे निर्निपादा भवति विकलिता धैर्यतेनापरोहे ॥
 वादी चतुर्षभः संप्रविलसति तथा पंचमोऽमात्य इष्टः
 संगत्या गत्य पस्याप्यतिक्रिचिरतरा गीषते सायमेव ॥ ६० ॥
 इति माळवी ॥

जैवश्रीरिह वर्णिता गमनयस्तीव्रा मृदू धर्षभा-
 यारोहे रिधञ्जिता पुनरियं पूर्णापरोहे मता ॥
 गांधारस्य निपादकस्य च सदा संवादसंभूषिता
 गीतालापविचारचारुमतिभिः सायं मुदा गीयते ॥ ६१ ॥
 इति जैवश्रीः ॥

उक्ता पूर्वापनाश्रीरमृदुगमनिका कोमली धर्षभी च
 विश्वाया पंचमांशा रूपनसहचरी पूर्णरोहापरोहा ॥
 योगं पूर्वापनाश्रीत्वभिहितविलसद्रागयोर्बहधाति
 नाम्ना रागद्वयं संप्रकटयति बुधर्गायतेऽसौ दिनांते ॥ ६२ ॥
 इति पूर्वापराश्रीः ॥

श्रीरागः कथितोऽत्र तीव्रनिगमोऽस्मिन्कोमली धर्षभी
 वादी पंचम ईरितो मधुरसंवादी मत्तधर्षभः ॥
 आरोहे तु धनी न संस्पृशति संपूर्णोऽपरोहे सदा
 गीतोऽवश्यमसौ दिनांत्यसमये संभुक्तिमुक्तिप्रदः ॥ ६३ ॥
 इति श्रीरागः ॥

गौरीरागः प्रकटतरमाभाति तुल्यः शिषैव
 भेदः किंचिद्भवति च परं वादिसंवादितोऽस्य ॥

(१५)

वादी चार्जर्षभ इति जगुः पंचमोऽमात्यवर्षः
सायं गीतः सुखयति मनो मंद्नी रक्तिदोऽस्मिन् ॥ ६४ ॥

इति गीता ॥

मेले पूज्या दीपकः वदवादी
आरोहे संवर्षतेऽवर्षभो हि ॥
वर्षः प्रोक्तश्चाचरोहे निपादः
सायंकाले गीयते गानधुर्यैः ॥ ६५ ॥

इति दीपकः ॥

कल्याणो वमनो विभाति सकलस्त्रीभिः स्वरर्मदितो
गांधारः कथितोऽत्र वाद्यत्र च संवादी निपादस्वरः ॥
शेषाः श्वस्तवदुवादिनः कचिदिह स्वात्सोमलो मध्यमो
गेवो रात्रिमुखे गनीभिभिरधी संपूर्णरागो मतः ॥ ६६ ॥

इति वनकल्याणः ॥

कल्याणः शुद्धपूर्वः किञ्च सरिगपधैस्त्रीत्रकैरौदुषोऽव-
मारोहेऽश्वाचरोहे निषपमगरिसैस्त्रीत्रकैरेव पूर्णः ॥
वादी गांधार एवात्र भवति सह संवादिवा धैवतेन
गेयोऽस्ती पूर्वयामे निशि सकलधुर्यैर्मदमध्यस्वरेषु ॥ ६७ ॥

इति शुद्धकल्याणः ॥

भूपाली नाम रागस्त्रिह सरिगपधैः पंचतीत्रस्वरैः स्वा-
चारोहे चाचरोहेऽपि च त सञ्जु पुनर्नैव भेदं प्रपेदे ॥
गांधारो धैवतोऽत्र प्रविलसत उभौ वादिसंवादिनी तौ
प्रस्थ्यातश्चौदुषोऽर्धं निशि गुणिकिकरीगीयते पूर्वयामे ॥ ६८ ॥

इति भूपाली ॥

हंसीरः परिपूर्णराग इह गांधारग्रहो धांसकः
केचिर्धांसमिमे जगुः कतिपरे पद्महांसं विदुः ॥
आरोहे रिनिदुर्बलो निगदितो चकोऽचरोहे गतो
राध्याद्यग्रहरे द्विमध्यमलसचीत्रस्वरैर्गीयते ॥ ६९ ॥

इति हंसीरः ॥

स्यामो रागो भवति किलसन्मद्वयश्चान्यतीवः
 प्रारोहे धैर्यविरहितः षड्वादी तथाऽस्मिन् ॥
 संवादी च प्रकृतिरुचिरो मध्यमः संप्रदिष्टः
 पूर्वं यामे सरसमतिभिर्गीयतेऽसौ निशायाम् ॥ ७० ॥

इति श्यामः ॥

कामोदो भाति युक्तः किलरिगधनिभिर्लौकिकैर्मद्वयेन
 वादी चात्र प्रसिद्धः प्रविलसति संदा पंचमो रिस्थमांशः ॥
 स्तोकोऽमुष्मिन्निपादः प्रकटयति रुचिं वक्रगथाचरोहे
 सानंदं पूर्वयामे निशि विबुधजनैर्गीयते संलुकंडैः ॥ ७१ ॥

इति कामोदः ॥

हेमः कल्याणभेदोऽख्यनतिपरिचितो मान्यतीव्रस्वरोऽसौ
 संपूर्णः षड्वादी ह्यनिरपि गदितो मंत्रिणा पंचमेव ॥
 आरोहे वर्ज्यते धः सरसरुचिकरो मंद्रमध्यस्वरेषु
 सर्वेषां रुचिदोऽयं प्रथमनिशि सदा गीयते गीत्यभिज्ञैः ॥ ७२ ॥

इति हेमकल्याणः ॥

तीव्रस्वरैरिह विभाति स चंद्रकांतः
 प्रारोहणे मरहितः सकलोऽवरोहे ॥
 गांधारवाद्ययममाख्यनिपादयुक्तः
 कल्याणभेद इति गीतिविदो वदन्ति ॥ ७३ ॥

इति चंद्रकांतः ॥

प्रख्यातो नटराग एव मृदुमल्लीवस्वरैर्मंतरै-
 रारोहे परिपूर्णात्ताऽथ धनयोस्तागोऽवरोहे मत्तः ॥
 वादी दीन्यति मध्यमो लसति संवादी तु षड्स्वरो
 धीमज्जिः प्रहरात्परं मुमधुरं राजावसौ गीयते ॥ ७४ ॥

इति नटरागः ॥

हायानाटः प्रकृतिरुचिरः पंचमांशो न्यमांशो
 मंडंती चासृदुरिगधनिः पंचमाद्री मपाली ॥

(१७)

आरोहे संस्पृशति च न निं चोऽवरोहे गणकः
पूर्वे यामे निशि सुमतिभिर्गीयते चारुगौले ॥ ७५ ॥
इति छावनाहः ॥

केदारस्वभिवर्णितो रिगनिधिस्त्रीशैः सदाऽलंकृतो
बादी कोमलमध्यमो भवति संवादी च पदुस्वरः ॥
तीव्रोऽपि कश्चिदत्र मध्यम इहारोहे रिगौ वर्जिता
यामे च प्रथमे निशासु मधुरं वीणारवैर्गविते ॥ ७६ ॥
इति केदारः ॥

केदारस्व प्रभेदो विलसति मल्लहा भेतरः सर्वतीशैः
संपुच्छो मध्यमांशः सहजस्त्रिचिरसंवादिचट्टाभिरामः ॥
आरोहे प्रायशोभापुपभधरहितः श्यामकानोदमिक्षो
गीतः पूर्वे हि यामे निशि कुसुमजर्मेन्द्रमोद्गाहपूर्वम् ॥ ७७ ॥
इति मल्लहा ॥

केदारेऽस्मिन्स्त्रीव्रमस्य प्रयोगो
भूयान् स्तोके कोमलो निर्धदि स्वात् ॥
हर्मीरागे दृश्यते यत्र किंचि-
त्तं केदारं चांदनीपूर्वमाहुः ॥ ७८ ॥
इति चांदनीकेदारः ॥

पूरिया तु वादया रिगोमलान्यतीव्रका
मंद्रमध्यचारिणी सुरकिदा पवर्जिता ॥
मंदनामिनी मत्ता गवादिनी निचंवदा
स्त्रिमधर्मलुलस्वरैर्निशासु गीयते बुधैः ॥ ७९ ॥
इति पूरिया ॥

विहंग इह गीयते ममदुरन्यतीव्रस्वरो
रिधौ त्वजति रोहणे स्पृशति चायरोहे पुनः ॥
तथा निगदिती गनी रुचिरवादिसेवादिनी
निशीथसमने सदा श्रुतिमनोहरं गीयते ॥ ८० ॥
इति विहंगः ॥

(१८)

प्रसिद्ध इह संकरो भवति पादयो वर्धनः
सपावभिमती सदा मधुरवादिसंवादिनी ॥
परिस्तु रिभवर्जितः कथित औद्भुवोऽपि क्वचि-
ज्जिज्ञोथसमयेऽभिगीत इह चास्तीप्रस्वरैः ॥ ८१ ॥

इति शंकरः ॥

संमाजो यत्र तीव्रा रूपभगधनयो मो मृदुनिर्मृदुः स्था-
दारोहे रिनिर्विद्धो भवति च परिपूर्णोऽवरोहे पयकः ॥
वादी गांधार एव प्रनिकसति तथा संवदानो निपादो
राजो याने द्वितीये प्रमदयति मनः श्रोतृणामेव रागः ॥ ८२ ॥

इति संभावः ॥

संवावली मृदुमनी रिगधैश्च तीव्रे-
रुच्चार्यभेज निवर्तं रहितावरोहे ॥
गांधा निपादसहचारिसमाश्रिता च
गावति तां किल निशि प्रहरे द्वितीये ॥ ८३ ॥

इति संवावली ॥

रागेऽथर्वपि संचमेन रहिता संमाजसंस्थानजा
प्रारोहे रूपभं न संस्पृशति धो वञ्चोऽवरोहे मत्तः ॥
बद्धो वाद्यश्च मध्यमेव सततं संवादिना रोचते
यामिन्धां प्रहरात्वरं सुमतिभिर्मृदुस्वरं गीयते ॥ ८४ ॥

इति रानेश्वरी ॥

संमाजसंस्थानभवति दुर्गा
नित्त्वं परिभ्यां परिवर्जितेवम् ॥
गांधा भसंवादिचिराजमाना
द्वितीयेवामे निशि गीयमाना ॥ ८५ ॥

इति दुर्गा ॥

तिर्लंग इह वर्णितो मृदुमनिस्रथा तीव्रमः
सदैव रिभवर्जितो भवति गांधाकधौद्भुवः ॥

(१९)

निषाद इह संवदत्यथ च नीपयोः संगति-
निशि प्रहरतः परं समभिगीयते गायनैः ॥ ८६ ॥

इति निरंगः ॥

सिंहादीत्येष रागः सकलजनमतः कोमलाभ्यां मनिभ्या-
मन्ये सीमाः प्रयुक्ताः कचिदपि मृदुगसीमनिध्यापि रोषः ॥
वादी गांधार वक्रः श्रुतिरुचिरतरो धैवतः संग्रवादी
प्रारोहेऽप्यौ निगी सौ निशि मधुरगलैर्मद्रमध्याभिगीतः ॥ ८७ ॥

इति सिंहादी ॥

वाहादिका भवति मेसरसर्पसीवा
मन्यल्पका सततसंश्रितमंद्रमध्या ॥
वादी तु षड् इह पंचममंत्रियुक्तः
संगीयते सुचतुरैः खड्ग सर्वदाऽसी ॥ ८८ ॥

इति चहादिका ॥

यदा तु रिगधाः स्वरा निगदिताथ सीवास्तथा
मृदुर्भवति मध्यमो विलसतो निषादाद्युभौ ॥
मतावृषभधैवती सरसवादिंसंवादिनी
धर्मी न यदि रोहणे निशि तदा मता सोरटी ॥ ८९ ॥

इति सोरटी ॥

रागो देसः पंचमांशोर्यमाल्यः
संपूर्णोऽयं सोरटी तुल्य एव ॥
किंचिन्नेदाचापरोहे रिषभो
रात्री वामादुत्तरं गीयतेऽसी ॥ ९० ॥

इति देसरागः ॥

प्रोक्तं अवजयवंतिका तु पूर्णं
गी नी झाचपि मृदुनो रिषी च सीरी ॥
वादी रिबिलसति पंचमोहि मंत्री
सोरथ्यगत इह नीयते निशावाम् ॥ ९१ ॥

इति अवजयवंती ॥

(२०)

कामोदसिलकादिरज मृदुमस्तीव्रतरः सांशकः
 संवादी किल पंचमो मत इत्यारोहे च धो वर्जितः ॥
 सौरव्यंगयुतोऽवरोहमृदुनिर्वकपभासंकुलः
 सानंदं निशि गीयते सुमतिभिर्यामात् परं सुस्वरम् ॥ ९२ ॥
 इति शिल्पकामोदः ॥

रागो महारसंज्ञः सरिमपधृतिप्रोक्तपंचस्वराख्य-
 स्तीवावसिन् रिधौ सौ भवति सप्तचरः पंचमः सौंड्य वादी ॥
 चद्रागाकालगानोऽप्यदुरितमथं इति तस्मादवयवं
 मेयो यथाम्बु निखं भुवि सकलजनैरीडुषः कल्मषज्ञः ॥ ९३ ॥
 इति महारः ॥

महारमेले यदि कोमलो निः
 क्वचिन्नु तीव्रोऽपि च संयुक्तः ॥
 पद्मसांशमेवेह वदति सखे
 सं मेधमहारमिति स्वरज्ञाः ॥ ९४ ॥
 इति मेधमहारः ॥

महारो वाः सुरपूर्वोऽभिगीतो
 द्वायत्र प्रच्छादनीधौ धनी सः ॥
 पद्मजो वादी मध्यमः संभवादी
 रागाभिज्ञैर्नयिते प्राकृपीह ॥ ९५ ॥
 इति सुरमहारः ॥

मीयामहार इति विदितो यस्तु कर्णाटनिक्षः
 पद्मजो वादी रुचिर इह संवादिना पंचमेव ॥
 गांधारस्य स्फुटविलसदादीर्घान् निद्वयं च
 प्रच्छतो धो विलसति सदा मध्यमादौ प्रपातः ॥ ९६ ॥
 इति मीयामहारः ॥

संपूर्णोऽयं गौडमहाररागो
 न्यत्वारोहस्तीव्रमान्यस्वरो वः ॥

(२१)

मांशः संवादी तु पद्मो मतोऽस्मिन्
गायंति ज्ञाः प्राक्पि प्रायशोऽमुम् ॥ ९७ ॥
इति गौडमहारः ॥

कापीरागौरस्यमृदुरिषः कोमलाभ्यां गमाभ्यां
ज्ञाभ्यां निभ्यां परममधुरः पंचमो वादिरूपः ॥
संवादी स्यात्स इह कतिचिद्वादिनें ये वदंति
सांद्रक्षिगंधं सरसमतिभिर्गीयतेऽर्था निवात्वाम् ॥ ९८ ॥
इति कापी ॥

कापीमेले तिंपुरोऽस्ति प्रखिलः
मारोहे गांधारवर्षोऽचरोहे ॥
पूर्णः पद्मो वाद्यमात्यः प एव
श्रेष्ठावद्भिर्गीयते सर्वकालम् ॥ ९९ ॥
इति तिंपुरः ॥

धानी श्रेष्ठा मृदुगमजिक्व वर्जिता धर्पभाभ्या-
मारोहेऽस्याः सगमपनयः स्तुल एवाचरोहे ॥
वादी गांधार इह निससः श्रोत्र्यते ह्यौडुनेचं
चंचच्चारुस्वरस्तुरचिरे गीयते सर्वकालम् ॥ १०० ॥
इति धानी ॥

नीलांपर्षपि कोमलैर्गमभिर्भित्तुच्च क्वचितीग्रता
सोद्गाहोत्तमवादिपंचममुत्ता स्यात्पद्मसंवादिका ॥
आरोहे धविवर्जिता निगदिता पूर्णाऽचरोहे पुन-
श्चारुद्धानचुरंधरेः सुमतिभिः सा गीयते सर्वदा ॥ १०१ ॥
इति नीलांपरी ॥

गारारागो भवति मृदुमस्त्रीत्रिस्तीव्रध्व
ह्यौ गांधारी विलसत इह ह्यौ निवादी तथैव ॥
क्षीबत्वारोहण इतरफे कोमली तौ गन्ती स्तः
पद्मो वादी परमरुचिरो गीयते सर्वकालम् ॥ १०२ ॥
इति गारारागः ॥

प्रोक्तः कर्णाटरागो मृदुगमपनिको मंद्रमध्यस्वरस्यो
वादी तीव्रपमोऽत्र श्वषणमधुरसंवादिना पंचमेन ॥
आरोहे दुर्बलो गः प्रविलसति सदादोलनं मे प्रयुक्तं
धो चर्यश्वात्सरोहे मुरुचिरगमकैर्गीयते प्राङ्निशीयात् ॥ १०३ ॥
इति कर्णाटकः ॥

कर्णाटसंस्थानभवो हि नायकी
संवादिपट्टः सप्त मध्यमांशः ॥
प्रोक्तः सदा पंचमवर्जितो वै
द्वितीययामे निशि गीयतेऽसी ॥ १०४ ॥
इति नायकी ॥

हुसेनी च कर्णाटकस्वैव भेदो
भवेत्सारपट्टजांशको मोद्गुश्च ॥
युतः पंचमेनेव संवादिनाऽर्थं
प्रयुक्तो निशायां द्वितीये हि चामे ॥ १०५ ॥
इति हुसेनी ॥

कौषी च कर्णाटकभेद एव
संपूर्णरागः सप्त मध्यमांशः ॥
मिश्रस्तु किंचित्त हि मालकौशिना
निशीथफाले मधुरं प्रगीयते ॥ १०६ ॥
इति कौषी ॥

रागोऽहुताः प्रसिद्धो मृदुनिगमयुतस्तीव्रपमोऽत्रिश्च
तारः पट्टजोऽत्र वादी सहचरति सदा पंचमो मध्यसंखः ॥
आरोहे दुर्बलो ही भवत इह धनी पं मृदुं केचिदाहुः
कर्णाटस्वैव भेदः सरससुमधुरं गीयतेऽसी निशीथे ॥ १०७ ॥
इत्यहुताः ॥

सहानारागोऽर्थं मृदुगमनिकस्तीव्रपनिको
न चः स्वादारोहे विलसति विलोमे तु स मनाह ॥

(२१)

समाज्ञातः पांशो भवति सहकारी तु स इह
स्फुरत्पानैर्गात्रो जनयति निशीथे मुदमर्षो ॥ १०८ ॥

इति कथना ॥

लीलो रिधी गमनयो मूदयो हि यथां
संवादिपदुसहिता लहु मध्यमांशा ॥
आरोहणे परहिता सकलाऽवरोहे
वागीन्वरी सुमतिभिः कथितार्थरात्रे ॥ १०९ ॥

इति काशीधरी ॥

यहाररागो निगमैस्तु कोमलै-
रस्मिन्समी संवदतः परस्परम् ॥
आरोहणे रिधे न धोऽवरोहणे
कली वसन्ते मधुरं स गीयते ॥ ११० ॥

इति यहाररागः ॥

रागाभ्यो मालकीनिर्मूलगमनधनिः प्रौढपंचस्वराभ्यो
गंभीरोचस्वभावस्त्यजति स कथमं वंचमं चापि नित्यम् ॥
यादस्मिन्मध्यमः संप्रविलसति भूषं पदुसंवादिपुक्तः
प्रख्यातस्त्रीदुयोऽनं प्रकटयति रुचिं यो निशीथात्परस्तात् ॥१११॥

इति मालकीनिः ॥

हिंदीलोऽसाधीदुवः सर्वरीचो
नित्यं हीनः वंचमेगपमेण ॥
वादी गांधारस्वरो धैवतः सं-
वादी गेयः सर्वकालं वसन्ते ॥ ११२ ॥

इति हिंदीलः ॥

वसंतलीं गेयो मूदुत्पपभलीप्रसकलः
पहीनो मद्रंढः समगपुनरापृत्तिरुचिरः ॥
सवादी मामाखोऽप्यहनि निशि चाब्धाहृतगतिः
स्वितस्तारे पदु स जगति वसंतो विजयते ॥ ११३ ॥

इति वसंतः ॥

मेलद्रामंतिचाङ्गे प्रभवति रुचिरो भद्रिहारोऽपि रागः
 संपूर्णो मध्यमांशः परममधुरसंवादिपटुस्वरो हि ॥
 मिथ्या यस्मिन् त्रयोऽभी परजललितकालिंगका इत्यमृचू
 रात्रौ यान्ते तृतीये सुकुशलमतिभिर्गीयते गंतुगानैः ॥११४॥

इति भद्रिहारः ॥

भंसाररागस्तु वसंतमेले
 संपूर्णरूपः सल्लु पंचमांशः ॥
 द्विमध्यमोऽसौ मृदुलर्षमथ
 रात्रौ तृतीये प्रहरेऽभिगीयते ॥ ११५ ॥

इति भंसारः ॥

रागः पंचम एष सर्वविदितो युक्तो वसंतस्वरैः
 वादी मध्यम एव यत्र विलम्बसंवादिपटुो मतः ॥
 आरोहे कृपणं न संस्पृशति नो चर्ष्यर्षभोऽपि कचि-
 द्वात्रावन्तिमयामके सुमतिभिर्मनुस्वरं गीयते ॥ ११६ ॥

इति पंचमरागः ॥

रागोऽयं परजाभिधो निगदितः पूर्णो बहूनां मते
 तीव्री यत्र गनी मृदु किञ्च रिषी तीव्रो मृदुर्मध्यमः ॥
 ताराः पटु इहांश इत्यभिहितः स्वात्पंचमोऽमात्यको
 रात्रावन्तिमयाम एव सुखदो विद्वद्दरेगीयते ॥ ११७ ॥

इति परजः ॥

यत्र स्वात्पमो मृदुर्निधमगास्त्रीयाः स्वराः पंचमो
 कर्ष्यः स्वाद्य मध्यमो निगदितः क्वपि कचिच्छ्रोमलः ॥
 वादी धैवत इच्छते सङ्घरो गांधारकः कल्पते
 रात्र्यावन्तिमयामके सुमधुरं सा गीयते सोहनी ॥ ११८ ॥

इति सोहनी ॥

रागः प्रोक्तः कर्लिंगो मृदुरिमधुतस्त्रीयागांधारनिः स्वा-
 द्वादी गांधारकोऽस्मिन्स्वरलगतिसौ धैवतो मंत्रिचर्यः ॥

(२५)

पूजारीहाचरोहः बहुतिशुरुचिरः सर्वलोकप्रसिद्ध-
स्तुर्ये वामे निशाथां सकलबुधचरैर्गीचले संशुतनैः ॥११२९॥

इति कलिंगः ॥

अनी ललितपंचमो भवति भैरवस्य स्वरै-
र्द्विमध्यमविभूषितः परहितः सदासौहार्दे ॥
मत्तोऽथ इह मध्यमः सरसपट्टसंघादिना
निशाचरमयाम एव ललितान्तो गीयते ॥ १२० ॥

इति ललितपंचमः ॥

भैरवस्य मेळ एव मेघरंजनी मता
पंचमेन धियतेन यजिता सर्वाद्भुवा ॥
पट्टमंत्रिणी शशीरिता च नादिमध्यमा
गीचते विलपितं तुषैर्निर्मात्ययामके ॥ १२१ ॥

इति मेघरंजनी ॥

गीतांतेऽपी भवति ललितः कोमलेनर्षभेण
शुकस्त्रीत्रैस्तुगमधनिभिः कोमलेनापि मेन ॥
मांशः पट्टजोऽथ तु सहचरः पंचमो वन्द्यतेऽस्मि-
स्तुर्ये वामे निशि सुमतिभिर्गीयते मंगलाहः ॥ १२२ ॥

इति ललितः ॥

काशीनाथस्तुल्यपानिर्गुचितः कल्पद्रुमाङ्कुरको
विश्वशुचरमुख्यरागशतसम्प्लोकैः समालङ्कृतः ॥
रामाभिद्विपभूविरोधकृति बक्षैज्यां समापूरितः
सौम्यं पुष्पकलैः समृद्धिमुपवाह्यस्मिन्नागमंडले ॥ १२३ ॥
एवं रागाद्यनंता रघुवररूपतेः सद्गुणा अप्यनंता
वातुं ज्ञातुं च सर्वान्दशशतपदनः स्वादनंतो न शकः ॥
मेघं सर्वेसाथापि स्वमतिपरिमितं सद्यसौ राजपथ
योगाद्यामाद्विरागादिप्रथमधिकतया रामचंद्रस्य गानम् ॥ १२४ ॥

॥ श्रीरामचंद्रस्य गानम् ॥

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5800 S. UNIVERSITY AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3701
WWW: WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

PROFESSOR OF CHEMISTRY
AND DIRECTOR OF THE
INSTITUTE FOR MATERIALS AND CHEMICAL PROCESSING
UNIVERSITY OF CHICAGO

1980-1981
1981-1982
1982-1983
1983-1984
1984-1985
1985-1986
1986-1987
1987-1988
1988-1989
1989-1990
1990-1991
1991-1992
1992-1993
1993-1994
1994-1995
1995-1996
1996-1997
1997-1998
1998-1999
1999-2000
2000-2001
2001-2002
2002-2003
2003-2004
2004-2005
2005-2006
2006-2007
2007-2008
2008-2009
2009-2010
2010-2011
2011-2012
2012-2013
2013-2014
2014-2015
2015-2016
2016-2017
2017-2018
2018-2019
2019-2020
2020-2021
2021-2022
2022-2023
2023-2024
2024-2025

1980-1981
1981-1982
1982-1983
1983-1984
1984-1985
1985-1986
1986-1987
1987-1988
1988-1989
1989-1990
1990-1991
1991-1992
1992-1993
1993-1994
1994-1995
1995-1996
1996-1997
1997-1998
1998-1999
1999-2000
2000-2001
2001-2002
2002-2003
2003-2004
2004-2005
2005-2006
2006-2007
2007-2008
2008-2009
2009-2010
2010-2011
2011-2012
2012-2013
2013-2014
2014-2015
2015-2016
2016-2017
2017-2018
2018-2019
2019-2020
2020-2021
2021-2022
2022-2023
2023-2024
2024-2025

1980-1981
1981-1982
1982-1983
1983-1984
1984-1985
1985-1986
1986-1987
1987-1988
1988-1989
1989-1990
1990-1991
1991-1992
1992-1993
1993-1994
1994-1995
1995-1996
1996-1997
1997-1998
1998-1999
1999-2000
2000-2001
2001-2002
2002-2003
2003-2004
2004-2005
2005-2006
2006-2007
2007-2008
2008-2009
2009-2010
2010-2011
2011-2012
2012-2013
2013-2014
2014-2015
2015-2016
2016-2017
2017-2018
2018-2019
2019-2020
2020-2021
2021-2022
2022-2023
2023-2024
2024-2025